Cana asobnaha numaru 20 hr. Pierasyłka apłačana ryčałtam.

Nr. 19 (518). Wilnia, Niadziela 14 Traŭnia 1933 h. Hod IX (XVII).

BIBLIOTEKA MOKSLŲ AKADEMIJOS

Biełaruskaja

KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA i LITERATURNAJA HAZETA

Adres Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19)
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4 hadz. wieč

Ceny abwiestak pawodle ŭmowy.

„Biel. KRYNICA" kaštuje na hod—4 zał., na paŭhoda — 2 zał., na 3 miesiacy—1 zał. Zahranicu ŭdwaja daražej.
HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Leŭ Sapieha.

(*U 300-tyja ŭhodki śmierci*).

Sioleta 7 VII minaje 300 hadoŭ ad śmierci kanclera, hetmana i maršałka byŭšaha Wialikaha Kniastwa Litoŭskaha i wilenskaha wajewody Lwa Sapiehi. Wilenskaje polskaje hramadzianstwa ŭžo robić zachady, kab redki jubilej hety naležna adznačyć.

Peŭnie-ž, światkawać 300 lećcie śmierci Lwa Sapiehi palaki majuć nia mała padstaŭ, bo ŭmieła i z dobrym wynikam baraniŭ jon hranic histaryčnaj Polščy ad Maskwy, ale tak ža niamała hetych padstaŭ majem i my, biełarusy, dla jakich u historyi pałažyŭ jon sapraŭdy mnoha i wialikaj i karysnaj pracy, padtrymliwajučy biełaruskuju kulturu i baroniačy ŭwieś kraj naš ad poŭnaha złučeńnia jaho z Polščaj.

Žyŭ Leŭ Sapieha ŭ druhoj pałowie XVI i ŭ pieršaj pałowie XVII stahodździa. Byŭ heta čas, kali Biełaruś, paśla Lublinskaj (1569) i paśla Bieraściejskaj (1596) unii dažywała apošnija dni kulturnaj i hramadzka-palityčnaj swajej samastojnaści, niaŭchilna imknučysia da zaniapadu. Woś-ža Leŭ Sapieha heta byŭ najwialikšy z tych synoŭ Biełarusi, jakija astalisia da astatku wiernymi samastojnickim tradycyjam biełarusaŭ, a tak ža litwinoŭ i ŭkraincaŭ, zhurtawanych — na asnowach uzajemnaj wolnaści, supracoŭnictwa i pašany — u dziaržaŭnaj arhanizacyi Wialikaha Kniastwa Litoŭskaha, złučanaha z Polščaj da 1569 h. badaj tolki asobaj karala.

Sapiehi (ŭ aktach i chronikach: Sopieha, Sopiha, Sopiežyc) — staradaŭny kniažy biełaruski prawasłaŭny rod, jaki pachodziŭ z Smalenščyny. Rod hety ŭ XVI—XVIII st. waładaŭ wializarnymi ziamielnymi abšarami ŭ Biełarusi i Litwie i mieŭ ahramadnaje značeńnie ŭ hramadzka-palityčnym žyćci našaha kraju. Prabaćkam Sapiehaŭ byŭ Symon Sapieha, pisar Kazimiera Jahiellončyka. U asobach jaho synoŭ — Bahdana i Iwana (Iwaška) — rod Sapiehaŭ dzielicca na dźwie linii: čerejskuju abo siewierskuju i kodenskuju. Pieršym z Sapiehaŭ pryniaŭ katalictwa Iwan syn Symona (1430—1519), choč dzieci jaho byli jašče prawasłaŭnyja; paśla-ž Iwana pawoli praz XVI st. tak-ža stalisia katalikami i ŭsie Sapiehi.

Leŭ Sapieha, syn Iwana Sapiehi (z linii čerejskaj) i kniahini Bahdany Druckaj-Sakalinskaj, radziŭsia 4.IV.1557 h. u dwary swaich baćkoŭ Astroŭnie, u Wiciebščynie. Akančalnuju adukacyju atrymaŭ zahranicaj u Leipcygu, dzie, jak ab hetym možna sudzić z jaho testamentu, z prawasłaŭja pierajšoŭ na kalwinstwa. Wiarnuŭšysia ŭ kraj, chutka prasłyŭ zdolnaściami i wučonaściaj. U 1580 h. Ściapan Batura naznačyŭ jaho sekretarom Wial. Kn. Litoŭskaha.

Wajna z Rasiejaj maładomu Sapiezie dała dobruju nahodu adznačycca jašče bolš. Na čale ŭłasnaha wojska ŭ bajach pad Zawałočam, Wialikimi Łukami, pry zdabyćci Pskowa wykazaŭ jon mnoha adwahi i zručnaj wajennaj dziejnaści. Za hetyja zasłuhi atrymaŭ ad karala ŭ 1581 h. urad pisara Wial. Kn. Litoŭskaha.

U 1584 h. Leŭ Sapieha byŭ wypraŭleny ŭ Maskwu da cara na pierahawory z im u sprawie Inflantaŭ. Dziakujučy jaho zachadam była padpisana zhoda na 10 hadoŭ. Ale mieŭ jon plany ważniejšyja za Inflanty: Leŭ Sapieha imknuŭsia da taho, kab usie biełaruskija i ŭkrainskija ziemli adniać ad Maskwy, dałučyć da Wial. Kniastwa Lit. i, stwarajučy takim čynam hranicy swajej dziaržawy z časoŭ Wialikaha Witaŭta, mieć biespasredny dostup da Čornaha Mora. U tym-ža hodzie, jašče waročajučysia z Maskwy, atrymaŭ tytuł padkanclera.

U 1586 h. pamior karol Batura.

Nowy karol Zygmunt III, jak i Batura, duža caniŭ Sapiehu i dawiaraŭ jamu. Pieršym daručeńniem nowaha karala Sapiezie była sprawa arhanizawańnia sudoŭ hałoŭnaha trybunału Wial. Kn. Litoŭskaha, a tak-ža nowaje ŭłažeńnie zakonaŭ hetaha Kniastwa. Zadańni hetyja padkancler naš spoŭniŭ bliskuča: jon arhanizawaŭ Trybunał, jak najwyšejšy, niezaležny ad Polščy apelacyjny sud, a tak-ža ŭłažyŭ treciaje wydańnie knihi zakonaŭ, jakuju pad nazowaj Litoŭski Statut ŭ 1588 h. ułasnym koštam wydaŭ. U pracach hetych swaich Leŭ Sapieha pakazaŭsia nia tolki, jak wučony i wialiki praŭnik i arhanizatar, ale tak-ža jak haračy patryjot biełaruska litoŭska-ukrainskich ziamiel i mudry abarońnik ich samastojnaści. Mała taho, što trybunalskija sudy adbywalisia ŭ mowie dziaržaŭnaj Wial. Kn. Litoŭskaha, biełaruskaj, mała taho, što hetaje treciaje ŭłažeńnie zakonaŭ, — jak i dwa pieršyja, — było napisana Sapiehaj tak-ža pabiełarusku, ale jak Trybunał, tak i zakony (Litoŭski Statut) Sapieha tak ułažyŭ, kab jany słužyli patrebam našaha kraju i kab baranili jaho samastojnaść ad upływaŭ etnahrafičnaj, tak zwanaj tady Karonnaj Polščy, jakaja zaŭsiody, asabliwa-ž paśla Lublinskaj Unii, ŭsimi sposabami imknułasia da taho, kab narody Wial. Kniastwa Lit. spolščyć i pazbawić ich swajej kulturnaj, ekanamičnaj i palityčnaj samastojnaści. Tak napr. Statut ułožany i wydany L. Sapiehaj baronić całaści hranic Wial. Kn. Lit. ad Polščy, prypaminaje staroje prawa, što dziaržaŭnaj mowaj pawinna być mowa biełaruskaja, a tak-ža nie dazwalaje palakom z etnahrafičnaj Polščy zajmać u našym krai dziaržaŭnyja pasady i nabywać našy ziemli.

U 1588 h. Leŭ Sapieha pakidaje kalwinstwa i prymaje katalictwa, jakomu až da śmierci astajecca wiernym.

U nastupnym hodzie atrymliwaje jon hodnaść kanclera. U 1600 h. Leŭ uznoŭ jedzie ŭ Maskwu i dabiwajecca zhody na 20 hadoŭ. Pa śmierci ŭ 1621 h. Jana-Karala Chadkiewiča Leŭ naznačajecca wilenskim wajewodaju.

Ad pačatku XVII st. paŭstała ŭ Wial. Kn. Litoŭskim sprawa, jakaja tak-ža nie dawała L. Sapiezie supakoju i turbawała jaho haławu. Sprawaj hetaj była kaścielna-carkoŭnaja unija, padpisanaja ŭ Bieraści 1596 h.

Leŭ Sapieha stajaŭ za Uniju, pamahaŭ jaje prawodzić i ŭ Bieraści byŭ prysutny, jak pradstaŭnik karala. Unii žadali prawasłaŭnyja episkapy, jakija ŭ jej bačyli ratunak upadku swajej cerkwy, žadali jaje biełaruskija i ahułam krajowyja patryjoty, jak Leŭ Sapieha, jakija u Unii šukali siły baranicca ad nacisku na narod biełaruski polskaha łacinstwa i maskoŭskaha prawasłaŭja, a tak-ža imknulisia da Unii i polskija palityki, jakija ŭ joj bačyli most dla pawolnaha i akančalnaha pierachodu biełarusaŭ u łacinstwa i ŭ polskaść. Dziela hetych bolš-mienš pryčyn Unija stałasia na Biełarusi faktam. Historyki ćwierdziać, što śpiarša pašyrałasia jana dawoli pamysna i ahułam spakojna, bo ciomny prawasłaŭny biełaruski narod, jakoha zhody na uniju nichto nia pytaŭsia, ab tym, što jaho ličyli nie prawasłaŭnym, a unijackim, mała raźbiraŭsia. I tolki tady, kali takija prawasłaŭnyja, jak episkap M. Smatrycki, pačali baranicca ad nastupu unii i ŭświedamlać narod ab źmienie biez jaho wiedama jaho wiery, tady ŭ Biełarusi razharełasia bratniaja relihijnaja baraćba. U baraćbie hetaj hwałtami i kryŭdžańniem adznačalisia i ŭnijaty i prawasłaŭnyja i polskija ŭłady. Jasnaja reč, što badaj usia biada za heta zwalwałasia prawasłaŭnymi na unijataŭ, jak na začynščykaŭ unii, a praz jaje i ŭsiej hetaj sprawy. A biada stanawiłasia što-raz hraźniejšaja, bo za prawasłaŭnych ustupalisia zaparoskija kazaki i car maskoŭski. Wyniki z hetaha mahli być sapraŭdy hroznyja. Daskanalna razumieŭ heta Leŭ Sapieha, jaki z hetaj pryčyny zmušany byŭ wiaści dawoli wostruju pierapisku z Jozafatam Kuncewičam, unijackim episkapam u Połacku, zaklikajučy jaho da łahodžańnia ŭnijacka-prawasłaŭnaj sporki i baraćby. Z listu Lwa da Kuncewiča, pisanaha 12.III.1522 h., dawiedwajemsia, što kancler stajaŭ za uniju, ale dakananuju zhodaj i luboŭju dla ahulnaha dabra narodu, a unii, jakaja i prawodziłasia časta siłaj i ad jakoj tak-ža časta siłaj baranilisia, jon, jak sam piša, nie žadaŭ-by ahladać.—Woś-ža i ŭ relihijnych sprawach našaha narodu i kraju Leŭ Sapieha akazaŭsia hłybokim chryścijaninam, haračym patryjotam i mudrym palitykam. Da unii, jak widać z jaho testamentu, a tak-ža i da prawasłaŭja adnosiŭsia jon starannа, sprawiadliwa i z luboŭju. Leŭ Sapieha adnolkawa lubiŭ uwieś narod biełaruski, biaz roźnicy wiery. Jon paddzieržywaŭ i fundawaŭ światyni, jak łacińnikam, tak unijatam i prawasłaŭnym, usiej swajej pawahaj i ŭmiełaściaj łahodziačy miž imi spory i swarki.

U 1623 h. z pryčyny staraści i nawału pracy L. Sapieha zrakajecca kanclerstwa. Šwedzkaja wajna za Inflanty ŭznoŭ adnak wyklikaje jaho na publičnuju widoŭniu. U 1625 h. jon naznačajecca na hetmana Wial. Kn. Litoŭskaha i na praciahu niekalkich hadoŭ baronić hetyja ziemli ŭłasnym koštam.

Paśla Šwedzkaj wajny stary Leŭ, abciažany wiekam i zmučany pracaj, pawoli addalajecca ad publičnaha žyćcia, spaŭniajučy tolki abawiazki wilenskaha wajewody i adnačasna šmat pracujučy nad uparadkawańniem Metryki Wial. Kn. Litoŭskaha (Archiŭ Dziaržaŭnaj Kancelaryi). Akty hetaj „Metryki" majuć pieršaradnaje značeńnie dla historyi Biełarusi i ŭsiaho našaha kraju ahułam.

Prad śmierciaj Leŭ Sapieha atrymaŭ hodnaść Maršałka Wialikaha Kniastwa. Pamior L. S. 7.VII.1633 h. majučy 76 hadoŭ, pachawany ŭ Wilni ŭ kaściele św. Michała, jaho-ž koštam zbudawanym i na miejsca wiečnaha supačynku pryznačanym.

Na zakančeńnie darečy budzie adznačyć, što sprawa palityčnaj i hramadzkaj samastojnaści našaha kraju i sprawa samastojnaści kulturnaj narodaŭ hetaha kraju zamiorła razam z Wialikim Lwom Sapiehaj, ale zamiorła časowa; prašło 230 hadoŭ i hetuju sprawu ŭskrasiŭ Kastuś Kalinoŭski i pawis za jaje na šybienicy. Jon sapraŭdy ŭskrasiŭ dziaržaŭnickuju federacyjnuju ideju ziamiel Wialikaha Kniastwa Litoŭskaha, jakim jano faktyčna było jašče paśla Lublinskaje unii za časoŭ Lwa Sapiehi, — ale jon užo pradusim zwaročwaŭ uwahu swaju na narod biełaruski i — moža nawat niaświedama — začaŭ takim čynam u jaho raźwićci eru zmahańnia za poŭnju niezaležnaść Biełarusi.

Napaściaj, łajankaj naprasnaj,
Hrudziej nia warta mazalić
Nie pahasić wam praŭdy jasnaj,
Žyŭ Biełarus i budzie žyć!
J. Kupała.

Ahulny Schod Rady Biełaruskaha Instytutu Haspadarki i Kultury.

U niadzielu dn. 7 V h. h. adbyŭsia hadawy zwyčajny schod Rady Bieł. Instytutu Hasp. i Kultury z takim paradkam dnia: 1) Sprawazdača z dziejnaści za 1932 h., 2) Wybary nowaha uradu, 3) Biahučyja sprawy.

Schod adkryŭ staršynia Centr. Uradu Ks. W. Hadleŭski i zaprapanawaŭ wybrać staršyniu i sekretara schodu. Na staršyniu byŭ wybrany inž. A. Klimowič, a na sekretara stud. J. Malecki. Paśla hetaha Ks. W. Hadleŭski zrabiŭ daklad z dziejnaści Instytutu za 1932 h. Z hetaha dakładu widać było, z jakimi wialikimi pieraškodami prymušany byŭ zmahacca Centr. Urad, kab prawodzić swaju dziejnaść i, na žal, nie zaŭsiody moh hetyja pieraškody asilić. Wialikim udaram pa Instytucie ŭ 1932 hodzie było zakryćcio adzinaj i apošniaj na ŭsim abšary Zach. Biełarusi prywatnaj biełaruskaj pačatkawaj škoły ŭ Šaŭlanach, Brasłaŭskaha paw. Pryčynaj zakryćcia była admowa wydačy dahetulašniaj wučycielcy M. Bułyha paświedčańnia „moralnaści" (dziaržaŭnaj prawamysnaści), što i było wykarystana školnymi ŭładami dziela niezaćwierdžańnia. Pry hetym treba adznačyć, što Brasłaŭski starasta admowiŭ dać paświedčańnie „moralnaści" wielmi skora, bo ŭ toj samy dzień, u jaki była złožana prośba, nia źbirajučy nijakich danych ad dziejnaści M. Bułyha! Z hetaha widać, što ŭsio było ŭžo pryhatawana napierad i jašče warta adznačyć, što hetaja samaja M. Bułyha hod tamu (kastryčnik 1931 hod) była zaćwierdžana wučycielkaj u hetaj škole i praz uwieś hod nijakaha prociŭdziaržaŭnaha prastupku nie dakanała, adnak nia hledziačy na ŭsio heta na stanowišča wučycielki paćwierdžana nia była. Nie pamoh rekurs da Wilenskaha wajawody, nie pamahła interpelacyja pasła Jaremiča da ministraŭ Unutr. Spraŭ i Aświety — škoła ŭ Šaŭlanach astałasia biaz wučycielki i hetym samym źlikwidawana. Heta byŭ wialiki i balučy ŭdar pa pracy Instytutu ŭ 1932 h.

Z dalejšaha dakładu staršyni było widać, što na praciahu 1932 hodu było założana cely rad hurtkoŭ na prawincyi, pry hetym niekalki było źlikwidawanych, tak što ahułam biaručy na pačatku 1933 hodu isnawała 53 hurtki z bolej jak 1000 siabrami. Najbolej dziejnymi hurtkami źjaŭlajucca: Budsłaŭ, Biełaja, Lachawičy, Šalciny, Ikaźń, Šutawičy, Žodziški, Rasła, Juški, Miadźwiedzičy, Mur. Ašmianka. Hetyja hurtki Centr. Urad stawić u prykład inšym i zaachwočwaje da pracy ŭsie tyja, jakija adstali abo adstajuć u arhanizacyjnaj, kulturna-aświetnaj i haspadarčaj pracy. Badaj pry kožnym hurtku sarhanizawana biblijatečka-čytalnia, lik jakich siahaje 50-ci. Lekcyjaŭ było pračytana kala 60, na jakich było pryblizna 10.000 asob (ličačy na kožnuju lekcyju kala 200 čaławiek. U Lachawičach na lekcyjach Ks. W. Hadleŭskaha było bolej jak pa 600 čaławiek). Teatralnych pradstaŭleńniaŭ było pastaŭlena kala 100 (Ad niekatorych hurtkoŭ Centrala sprawazdačy nie atrymała, tak što treba dumać, što lik pradstaŭleńniaŭ byŭ kudy bolšy).

Finansy Instytutu składajucca z siabroŭskich uznosaŭ i achwiaraŭ. Stałych dachodaŭ, tak jak heta było daŭniej, kali kožny pasoł unosiŭ na patreby Instytutu pa 100 zł. u miesiac, ciapier niama — i heta niastača materjalnych sposabaŭ źjaŭlajecca adnej z najbolšych pieraškodaŭ u pracy Instytutu. Za najbolšuju achwiaru na patreby Instytutu (100 dalaraŭ) Centralny Urad składaje achwiaradaŭcu Stanisławu Swinaburku z Miadźwiedzickaj hminy swaju haračuju padziaku. Hrošy majuć pajści na budowu narodnaha domu ŭ Miadźwiedzičach abo na jakija inšyja mety, zhodna z wolaj achwiaradaŭcy.

U 1932 hodzie byli wydany Instytutam dźwie knižycy: „Leki na ździeki", papularny narys kooperatyŭnaj samapomačy, napisany inž. A. Klimowičam i „Zorka Ideja", sceničny abrazok Ruščanca, a tak-ža dadatak da Instrukcyjaŭ Instytutu na asnowie nowych dekretaŭ Prezydenta ab sabrańniach i tawarystwach.

Paśla dakładčyk nakinuŭ plan pracy na budučy hod. Hety plan u karotkich sławach pradstaŭlajecca tak:

1) zakładać nowyja hurtki, dzie-b mahli hurtawacca i arhanizawacca ŭsie tyja adzinki, jakija chacieli-b pracawać na niwie kulturnaha i haspadarčaha adradžeńnia Biełarusi.

2) Praz zakładańnie biblijatečak raźwiwać u siabrach ideolohiju hetaha adradžeńnia; pry hetym wialikaj pomačaj moža być nowazałożanaja inžynieram Klimowičam časopiś „Samapomač", da pašyrańnia katoraj zaklikajucca ŭsie siabry Instytutu.

3) Praz wyjezdy na prawincyi siabraŭ Centralnaha Uradu i ładžańnie lekcyjaŭ na temy haspadarki i kultury.

Napaśledak dakładčyk Ks. W. Hadleŭski zatrymaŭsia na pieraškodach, jakija Instytut spatykaje ŭ swajej pracy z boku administracyjnych uładaŭ, ale dziela abšyrnaści materjału my hetu sprawu pakidajem na druhi raz.

Paśla dakładu było wyražana absolutoryjum staromu uradu i prystuplena da wybaru nowaha. U rezultacie staršynioju na budučy hod wybrany adnahałosna Ks W. Hadleŭski i paćwierdžany stary urad u takim składzie: wicestaršyni — inž. A. Klimowič i pasoł F. Jaremič, skarbnik świašč. A. Koŭš, sekretar M. Pieciukiewič, siabry ŭradu: dr. Br. Turonak i red. J. Paźniak.

U biahučych sprawach była abhaworana ważnaść wyjezdu na prawincyju siabraŭ Centrali z lekcyjami, hutarkami i h. p., kab hetym nawiazwać kantakt z wioskaj i prabudžać jaje da bolej intensyŭnaj pracy na niwie haspadarčaj i kulturnaj i tak-ža była adznačana ważnaść zakładańnia biblijatečak-čytalniaŭ, bo narod naš žadaje nia tolki žywoha słowa, ale i drukowanaha. Paśla dyskusii na hetyja temy i pryniaćcia adnosnych pastanoŭ, schod Rady Instytutu byŭ začynieny.

b.

Z biełaruskaha žyćcia.

Apelacyjny Sud nad Hałoŭnaj Uprawaj T.B.Š. U m-cy lutym s. h. adbyŭsia ŭ Wilni ŭ Akružnym Sudzie praces nad siabrami Hał. Uprawy T.B.Š. Akružny sud tady Uprawu T.B.Š. ŭ asobach: adw. Steckiewiča, hram. hram. M. Pietkiewiča i R. Šyrmy apraŭdaŭ. Prakuratura, niezdawoliŭšysia hetym sudom, prysud Akružnaha Sudu zaskaržyła. Ciapier henaja sprawa dnia 18 h. m. budzie razhladacca ŭ Wilenskim Apelacyjnym Sudzie.

Wiečar paetaŭ Zach. Biełarusi adbyŭsia dnia 7. h. m. u V aj zali Wil. Uniwersytetu. Wiečar ładziła T-wa Biełarusawiedy pry Wil. Uniwersytecie. Na prahramu Wiečara składasia ŭwodnaje słowa staršyni T-wa St. Stankiewiča i deklamacyja wybranych wieršaŭ paasobnych paetaŭ u alfabetyčnym paradku: Arsieńniewaj, Byliny, Illašewiča Chw., Mašary, Wasilka i Wilkoŭščyka. Z nazwanych paetaŭ prysutnymi byli na wiečary J. Bylina i Chw. Illašewič, ale tworaŭ swaich nichto sam asabista nia čytaŭ: wyručali ich stud. stud.: H Šutawičanka, E Załkindzianka, J. Malecki i J. Chworast.

„Biełaruskaja Škoła ŭ Łatwii" papularna-nawukowy, pedahahičny i literaturna-hramadzki štomiesiačnik Nr. 2(19) 1933 h. za m-c luty padaje ab žyćci biełarusaŭ u Łatwii, a tak-ža i ŭ Litwie. Adres časopisi: Łatwija, Riga, Elija iela 20. dz. 25.

BIEŁARUSY Ŭ LITWIE.

Litoŭska-biełaruskaje T-wa ŭ Koŭnie. Polskija hazety padajuć, što ŭ pamieškańni Biełaruskaha Centru ŭ Koŭnie niadaŭna adbyłasia zborka, na jakoj pastanoŭlena załažyć Litoŭska-biełaruskaje T-wa. Na henym sabrańni byli nia tolki biełarusy, ale i wydatnyja dziejačy litoŭskija: praf. M. Biržyška, d-r Puryckis, praf. Volteris, praf. Augustaitis, praf. Vajlonis, Penkaitis i inš. Staršynioj naradaŭ sabrańnia byŭ inž. K. Duž-Dušeŭski. Sabrańnie wybrała statutowuju kamisiju u jakuju ŭwachodziać: inž. Duž-Dušeŭski, hram. Iwanauskasawa, d-r. Puryckis, praf. Augustaitis i Barysewič. Kamisija henaja apracawała statut Litoŭska-biełaruskaha T-wa, jaki padany ŭžo na zaćwierdžańnie administracyjnym uładam.

Jubilej 15-ych uhodkaŭ abwieščańnia niezaležnaści Biełarusi. Dnia 25 i 26 sakawika s. h. biełaruskija arhanizacyi: Biełaruski nacyjanalny sajuz u Litwie, Biełaruskaje kulturna-aświetnaje T-wa i Abjednańnie biełaruskich studentaŭ uniwersytetu Witaŭta Wialikaha ładzili ŭračysty jubilej 15-ych uhodkaŭ abwieščańnia niezaležnaści Biełarusi. Adbyłasia ŭračystaja akademija, prahrama jakoj dnia 25 sakawika była abwieščana praz radio z Koŭni.

Biełaruskija pradstaŭleńni. Dnia 17.IV s. h. u Koŭnie žanočy addzieł Bieł. Kult. Aświetn. T-wa byŭ źładziŭšy biełaruski spektakl. Adyhrany sceničny twor „Hurtok" Baškira. Paśla pradstaŭleńnia adbylisia deklamacyi, a chor piajaŭ biełaruskija pieśni.

Dnia 22.IV s. h. narodny teatr źładziŭ biełaruskaje pradstaŭleńnie, adyhraŭšy „Strachi Žyćcia" Alachnowiča. Narodu na biełaruskich pradstaŭleńniech, jak zaŭsiody, było mnoha.

List z čužyny.

(*Paświačaju Bratu J. G.*)

Oj, biaduju ja, škaduju,
Što pakinuŭ rodnu Druju!*)
Sam žywu tut, jak na lodzie —
Na Dalokim, na Uschodzie...
Tut i sonca nie takoje:
Waša—jasna, załatoje;
Heta—jarka i zikrata,
Świecić wostra, zyzawata;
Niejka—prosta niedarečy —
Na zhryzoty čaławiečy.
Tam pryhoža, tam wiasioła!
Piajuć ptuški nawakoła;
Šum dubrowy, zapach kwietak;
Śmiech i radaść našych dzietak.
U dzień jasna i prastorna,
A u wiečar—ciš klaštorna;
U kaściele Boža słužba,
A u chacie—bracka družba...
A Dźwina jak razaljecca,
Jak na soncy zaśmiajecca, —
Až mnie śnicca—tak pryhoža!
A tut sumna. Boža, Boža!
Miž čužymi, adzinoki —
Na Uschodzie, na Dalokim...

Tam wiasna u rodnym Kraju.
Ja tut tolki ŭspaminaju:
Tam skaŭronak adaźwiecca
Rodnaj pieśniaj. Tak, zdajecca,
Palacieŭ-by z im da Kraju,
Ale woli tut nia maju:
Žywu sumny, adzinoki,
Na Uschodzie, na Dalokim...
Tut i ptuški nie takija:
Niejki nudnyja, niamyja;
Ŭsio admienna, niapryhoža:
Inšy drewy, inša zbožža.
Ludzi žoŭty, kasawoki —
Ja miž imi adzinoki...
Tam pryhoža, jak u rai!
Ćwituć kwietački u mai,
Rana myjucca rasoju.
Pamiž kwietak pałasoju
Dźwina stužkaju wijecca:
Bliščyć, świecić, až śmiajecca;
To da ptuški zahaworyć —
Cichim šumam pieśniam ŭtoryć;
To bušuje, ŭ bierah bjecca,
Ažno pienaju plujecca.
Ŭwiečar ścichnie, jak kanaje;
Nočaj — prosta zamiraje;
Rańniaj zorkaj wiesialeje,
Dniom na soncy pramianieje.
Ŭwosień sumnaja, zaspana;
Zimoj špić zamurawana;
Wiasnoj łomić, kryšyć, sporyć;
Letam paciery haworyć...
Ech, wiasioły Kraj naš rodny!
Na ŭsim świecie aniwodny
Z im nia moža stacca roŭny:
Tam biarozy tak čaroŭny! —
Raspuskajuć swaje kosy;
Jeli mknucca pad niabiosy,
A duby, jak wialikany...
Ja-ž žywu tut nadłamany,
Jak halinka ad pnia ŭziata —
Adarwana, ci adciata.
Ŭ čužym krai, adzinoki, —
Na Uschodzie, na Dalokim...
Tam łuhi, tam zbožža,zbožža!..
Jak uspomniš, miły Boža! —
Taho žyta, jak-by mora...
Kołas z kołasam hawora —
Tabie ŭ pojas bjuć pakłony.
Tam awios jašče zialony;
Tut paśpieŭ jačmień wusaty,
Tam hladzić haroch zikraty.
Kasa świšča, sierp skryhoča.
Piajuć žniejki tak achwoča,
Tak wiasioła tam śmiajucca!
Pastušok na našaj dudcy
Našu rodnu pieśniu hraje,
Na łuhu siadzić la haju...
Ja-ž u ścienach zamurowan,
Jak toj wiazień, jak zakowan:
Ŭ čužoj chacie, adzinoki, —
Na Uschodzie, na Dalokim...
Tam lasy žywicaj pachnuć,
A tut ludzi sochnuć, čachnuć.
Tam sasna šumić, jak dyša,
I hałoŭkaju kałyša.
Tut staŭby telehrafičny,
Aŭtabusy dychawičny;
Skryhot aŭta, świst mašyny,—
A tam pieśni sałaŭiny...
Tam—braty, a tut čužyja,
Tam mahiły darahija...
Kab ja tolki krylla mieŭ-by,
Tak śpiašaŭsia b, tak lacieŭ-by,—
Ŭsio pakinuŭ-by na świecie,
Kab na Kraj swoj pahladzieci!
. . . .
Dyk čahož tudy zabraŭsia?
Ab swaich pazabywaŭsia —
Čamu kinuŭ šlach narodny,
I pakinuŭ Kraj swoj Rodny?
. . . .
Jošć idei tak hłyboki,
Što, choć świet taki šyroki,
Im tut ciesna, im tut wuzka.
Ziamla naša Biełaruska
Choć i rodna, choć i miła,
Ŭsich idejaŭ nie źmiaściła...

W. Adważny.

Charbin 19.III.33.

*) Miastečka ŭ Brasłaŭskim paw. (Pryp. Red.).

BIEŁARUSY Ŭ ČECHASŁAWAČČYNIE.

Biełaruskaja Rada ŭ Prazie. U piatnicu dnia 5 traŭnia 1933 h. u Prazie adbyŭsia čarhowy, hadowy Ahulny Schod Biełaruskaj Rady ŭ Prazie, na jakim byŭ wybrany nowy prezydyjum hetaje-ž Rady ŭ nastupnym składzie: 1. Zacharka Bazyl — staršynia, 2. Inž. Rusak Bazyl— vice staršynia, 3. Kałoša Aleś — skarbnik, 4. Tamaščyk Uładzimier — sekretar i 5. Inž. Žurenkaŭ Iwan—wolny siabra. Adres kancelaryi: Modrany u Prahy, čis. 546. p. V. Zacharka. — Čechasławaččyna.

†Ks J. Tumas—Vaižgantas.

Adzin za adnym adychodziać u wiečnaść staryja baraćbity za wolu i dolu litoŭskaha narodu. Paśla Prapolańnia pryšła śmierć na Tumasa.

Radziŭsia ks. T. 1869 h u Rekiskaj hm., Paniawieskaha pawietu, u siale Małajšy. Skončyŭ realnuju školu ŭ Dźwinsku i Duchoŭnuju Seminaryju ŭ Koŭnie. Na litoŭskaj narodnaj niwie pačaŭ pracawać, budučy seminarystam. U Kowienščynie ŭ toj čas, jak u Wilenščynie siańnia, u žyćci relihijnym katalickaj panawali niepadzielna polskija duchoŭnyja ŭłady. Woś ža, kali Tumas staŭsia ksiandzom, ułady henyja naznačyli jaho, — jak heta ŭ nas robicca siańnia z ksiandzami biełarusami, — u hłuchija i spolščanyja parafii. Tumas adnak nie padaŭ ducham i tam, jak moh, pracawaŭ dla adradžeńnia litoŭskaha narodu. Budučy pad praśledam warožych da litoŭskaści polskich katalickich duchoŭnych uładaŭ i panoŭ, a tak-ža rasiejskich žandarmaŭ, Tumas patrapiŭ nawat wydawać patajemna i pašyrać siarod litoŭskaha narodu hazetu „Tevynes Sargas" (Storaž Baćkaŭščyny).

U 1905 h., jak delehat ad nasielnictwa Paniawieskaha paw., Tumas braŭ učaście ŭ Litoŭskim zjeździe, — zwanym sojmam — u Wilni, paśla jakoha, wiarnuŭšysia na siało, arhanizawaŭ sialan, z jakimi ŭ niekalkich hminach razbroiŭ rasiejskuju palicyju, pazačyniaŭ manapolki, ładziŭ narodnyja mitynhi i pisaŭ palitoŭsku rezalucyi.

Kali ž palicyja brała wierch i Tumas na hramadzka-palityčnaj niwie pracawać nia moh, tady znachodziŭ inšuju pracu: jon tady braŭsia za piaro i pracawaŭ na niwie litoŭskaj publicystyki i literatury.

Prad wajnoj Tumas byŭ u Wilni, dzie redahawaŭ hazetu „Vilniaus Žinios" (Wilenskija wieści) i pracawaŭ u hazecie „Viltis" (Nadzieja). Padčas wajny apynuŭsia ŭ Ryzie, dzie redahawaŭ „Rygos Balsas" (Ryski Hołas). Ad hodu 1920 asieŭ nastała ŭ Koŭnie i paświaciŭ usie swaje siły dla budawańnia niezaležnaści Litwy, pracujučy ŭ hazetach, pišučy literaturnyja twory, a tak-ža pracujučy ŭ uniwersytecie, jak prafesar historyi litoŭskaj literatury. Wydana dahetul prac i roznych tworaŭ Tumasa 16 tamoŭ.

Adznačaŭsia Tumas tak-ža krasamoŭstwam i dabratoj charaktaru. Usie, nawat i praciŭniki, lubili jaho i pawažali. Tumas-Vaižgantas — heta kožnamu pryhožy ŭzor sapraŭdnaha patryjota, wysoka idejnaha baraćbita za wolu i dolu narodu. Biełarusaŭ razumieŭ i ščyraj dušoj im spačuwaŭ.

M. K.

Z ukrainskaha žyćcia.

Wialikaja relihijnaja i narodnaja manifestacyja — „Ukrainskaja Moładź Chrystu." Dnia 6 i 7 h. m. adbyłasia ŭ Lwowie wialikaja ŭračystaść ukrainskaj katalickaj moładzi—„Ukrainskaja Moładź Chrystu." Na henuju ŭračystaść wielmi mnoha źjechałasia z usich kutkoŭ Zach. Ukrainy ŭkrainskaj moładzi. Wialikaja płošča himnastyčnaha t-wa „Sokił Batko", abšaram 10 marhoŭ, nie mahła źmiaścić usich učaśnikaŭ hetaj uračystaści. Uračystaja Słužba Božaja adbyłasia pad hołym niebam. Nabaženstwa było transmitawana praz radio. U časie nabaženstwa bis kup Bučka skazaŭ da moładzi adpawiednaje da ŭračystaści kazańnie ab patrebie łučnaści wiernych Katalickaha Kaścioła i ab 1900 hadaŭščynie Chrystowaj śmierci, a tak-ža ab niebiaśpiecy antyrelihijnaj prapahandy balšawizmu. Padčas kazańnia ukrainskaja moładź złažyła ŭračysta prysiahu na wiernaść Chrystu. Paśla nabaženstwa ŭfarmawaŭsia niabywała wialiki pachod pracesijaŭ, na čale z duchawienstwam. Uwieś pachod, jak-by defiladaj prachodziŭ pad mitrapalitam Šeptyckim, jaki prymaŭ henuju relihijnuju defiladu z adpawiednaj zroblenaj na placy św. Juraha balustrady. Pobač mitrapalita Šeptyckaha na balustradzie znachodziŭsia i staršynia ŭkrainskaj parlamentarnaj reprezentacyi d-r. D. Lewicki.

Źjezd i manifestacyja „Ukrainskaja Moładź Chrystu" jość ważnym aktam u žyćci ŭkrainskaj moładzi nia tolki relihijnym, ale i narodnym: jany stawiać całaje žyćcio ŭkrainskaje na šlach praŭdy i niaminučaj pieramohi.

Z hazet.

Ab zahraničnaj palitycy.

Francuskaja hazeta „Concord" źmiaščaje staćciu, u jakoj wostra krytykuje polska-francuski sajuz. Wastryjo hetaj staćci skirowana suproć polska-francuskaha dahawora ŭ Lokarno, u jakim Francyja abawiazałasia pamahać Polšču ŭ wypadku, kali Niamieččyna pačnie na Polšč napadać. Francuski palityk dakazwaje, što heny dahawor kasuje ŭsie zabiaśpiačeńni dla Francyi, jakija hwarantuje Anhlija, Italija, Belhija i Niamieččyna, papichaje Francyju da wajny, jakaja dla Francyi moža prynieść wializarnyja straty, stratu Elzacyi i h. d. Pry hetym aŭtor staćci wyražajecca, što jon pryjaciel Polščy, ale adnačasna dakazwaje patrebu nieadkładna raźwiazać hety dahawor dziela dabra Francyi.

Inšaja francuskaja hazeta „Žurnal de Deba" padaje wiestku, što Hitler źwiarnuŭsia da francuskaha ŭradu z prapazycyjai zhody, u jakoj za ŭstupstwy Niamieččyny da Francyi damahajecca ad jaje adracheńnia ŭsialakaj supałki z Polščaj.

Anhielskaja hazeta „Mančester Gardien" z dnia 22.IV. s. h. źmiaščaje hutarku kiraŭnika hitleraŭskaj zahraničnaj palityki Rozenberga, jaki wykazaŭ mety zahraničnaj palityki sučasnaj Niamieččyny prad pradstaŭnikami amerykanskaj presy. U hetaj hutarcy haworycca mnoha ab adnosinach Niamieččyny da Polščy i ab niamieckich palityčnych planach na Uschodzie Eŭropy. Niazwyčajna cikawaha źmiestu hetaj hutarki ab Polščy, z wiedamych pryčyn, padać nia možam. A z źmiestu interwju ab planach Niamieččyny na Ŭschodzie Eŭropy wyhladaje, što hitleraŭcy chočuć pry pomačy Anhlii i Ameryki zrabić z Niamieččyny apiryšča baraćby z rasiejskim balšawizmam. U Londynie ŭ palityčnych kruhoch byccam pawažna haworać ab niamieckich planach, jakija kirujucca da adarwańnia ad Rasieji Ukrainy i Biełarusi i takim čynam prałažyć pamost u Rasieju praz Madziarščynu i nowuju Ukrainu.

U polskich hazetach pajawiłasia wiestka „I. K. C.", što aŭstryjskija hitleraŭcy na wialikim źjeździe ŭ Wienie pastanawili damahacca złučeńnia Aŭstryi z Niamieččynaj, a tak-ža imknucca da stwareńnia Ukrainska-Sławacka-Charwacka-Baŭharskaha sajuzu suproć sajuzu dziaržaŭ na čale z Francyjaj, jakija nastrojeny suproć palityčnych planaŭ Niamieččyny.

Apošnimi dniami „Dziennik Wilenski" padaŭ wiestku, što adzin wydatny polski palityk, prabywajučy ŭ Koŭnie, wioŭ pacišku palityčnyja pierahawory z litoŭskimi palitykami ab zhodzie Litwy z Polščaj. Ale hetyja pierahawory, jak piša „Dziennik Wilenski," da ničoha nie dawiali.—*S.*

Z Polščy.

Wybary prezydenta. Dnia 8 h. m. adbylisia wybary prezydenta Polščy. Na prezydenta wybrany stary prezydent praf. I. Mościcki.

Pawodle konstytucyi, prezydenta ŭ Polščy wybiraje h. zw. narodnaje sabrańnie (Sojm i Senat u spałučeńni) na 7 hadoŭ.

Wybary adbylisia ŭ zali Sojmu. U hałasawańni dziela wybaraŭ prezydenta pryniali ŭčaście ŭsie pasły i senatary Biespartyjnaha Bloku Supracoŭnictwa z Uradam (BB.), 3 pasły polskaj Chr. Demokracyi, pasły „Stronictwa Chłop." „Žydoŭskaje Koła," Niemcy i kamunisty. Centraleŭ, endecyja, P.P.S-y i Ukraincy, a tak-ža biel. pasoł učaścia ŭ narodnym sabrańni nia prymali.

Kandydaturu prezyd. Mościckaha pastawiŭ BB. — Z ahulnaha liku siabroŭ Narodnaha Sabrańnia 555 čaławiek, za kandydaturu prafesara I. Mościckaha hałasawała tolki 332 čał. — Kamunisty byli wystawiŭšy kandydatury sučasnaha sawieckaha kamisara ŭ Maskwie Leščynskaha.

Pieratasoŭka ŭ polskim uradzie. Paśla pierawybaraŭ prezydenta, urad pałk. Prystora pašoŭ u adstaŭku. Premjeram nowaha ŭradu naznačany J. Jendžejewič, dahetulašni ministr aświety i wierawyznańniaŭ. Miesca ministra ziemlarobstwa i ziamielnych reformaŭ zaniaŭ Nakoniečnikow — Kłukoŭski. Premjer Jendžejewič zatrymaŭ pry sabie teku ministra aświety. Z składu ŭradu wyjšli: b. premjer Prystor i ministr ziemlarobstwa S. Ludkiewič, abodwa Wilenčuki. Rešta biaz źmieny.

Dziaržaŭnyja ciažary. Polskaja dziaržawa, ahułam biaručy, heta kraina ziemlarobskaja. Dyk zahlaniem u dziaržaŭny bjudžet, jak dziaržawa apiakujecca ziemlarobstwam. U sprawazdačy z wykanańnia dziaržaŭnaha bjudžetu za 1932-33 h. znachodzim takija pazycyi raschodaŭ. Na ziemlarobstwa wydana 26 milijonaŭ 700 tysiač zł., a na emerytury wydana 161 miljon 800 tysiač zł., Wiedama, što ziemlaroby ŭ Polščy pa „wysłużie" hadoŭ pry ziemlarobskaj pracy nijakaj emerytury nie dastajuć, a dastajuć jaje čynoŭniki i wajaki. Jak bačym, na adny emerytury ŭ siem razoŭ bolš wydajecca, čymś na ziemlarobstwa i heta —ŭ ziemlarobskaj krainie.

Prastupstwy. Adzin prafesar Waršaŭskaha uniwersytetu abličyŭ prastupstwy ŭ Polščy za praciah 3 hadoŭ. Sumnaja henaja statystyka wyhladaje hetak: razboj—5,346, zabojstwaŭ—8,381, złudziejstwaŭ — 686,574.

Z hetaha wykrytych i ŭkaranych sudam: za razboi — 2,141, za zabojstwy — 2,927, zładziejstwaŭ — 267,982. Niawykrytych i niepakaranych: za razboi — 3.205, za zabojstwy — 5 454 i bolš 400 tysiač złudziejstwaŭ.

A palicyi ŭ Polščy — i jaŭnaj i tajnaj — zdajecca nia mała jošć, jakaja zaŭsiady pa wušy niečym zaniata.

Licytacyi. Wilenski Ziamielny Bank tydn i dwa tamu wystawiŭ na licytacyju za daŭhi 560 dwaroŭ, roznaj wialikaści abšaru. Ciapier, jak padajuć hazety, Waršaŭskaje Kredyt. T-wa maje puścić na licytacyju za daŭhi 244 dwary. Licytacyi hetyja, peŭnież, nie adbuducca, bo niama kamu kupiać. Sialanie achwotna kupiali-b ziamlu, ale wioska nia maje hrošaj i na padatki.

Z zahranicy.

Prad suświetnaj haspadarčaj i palityčnaj reformaj. Narady ŭ Wašyngtonie pradstaŭnikoŭ wialikich dziaržaŭ Eŭropy z prezydentam Zł. Štataŭ Ameryki Ruzweltam skončylisia. Na henaj naradzie pastanoŭlena sklikać suświetnuju haspadarča-palityčnuju konferencyju na dzień 12 červienia s. h. ŭ stalicy Anhlii Londynie.

Da jakich rezultataŭ dahaworacca pradstaŭniki dziaržaŭ na suświetnaj haspadarča-palityčnaj konferencyi ŭ Londynie, — hadać nia budziem, ale i nia možam spadziawacca jakojniebudź kankretnaj raźwiazki sučasnaha haspadarčaha i palityčnaha pałažeńnia, bo dziaržawy, treba spadziawacca, buduć trymacca i nadalej staroha sposabu, baroniačy wykłučna intaresy kožnaja swaje i pry hetym staracca ŭtrymacca na ciapierašniaj „wyšyni", a kali-b udałosia, dyk i padniacca „wyšej" choć-by i koštam čužym.

U hetkaj mienš-bolš płoščy adbywalisia narady i ŭ Wašyngtonie, jakija, jak wiedajem, ni da jakich kankretnych rezultataŭ nie dawiali. A hawaryłasia tam ab takich sprawach:

Ab trywožačaj ŭwieś świet dalarowaj palitycy Ameryki, ab daŭhoch Eŭropy Amerycy i ab razbrajeńni.

Eŭropa, jakaja ŭwaružwajecca i hatowicca da wajny, nie źjaŭlajecca terytoryjaj dla haspadarčaj zhody i supracoŭnictwa. Hetkaj Eŭropie Ameryka nia choča ani darawać doŭhu, ani abnižać, bo z hetkaj Eŭropaj supracoŭnictwa nia budzie i ŭsialakaja sprawa z joj nia peŭnaja. A ŭsie hetyja sprawy, ab jakich hawaryli ŭ Wašyngtonie, zaležać ad dobrych suadnosinaŭ u Eŭropie.

Ciapier i Ameryka ŭžo nia wieryć u ahulnaje razbrajeńnie, a taksama Anhlija i Italija pierakanalisia, što ŭ ciapierašnich warunkach utrymać supakoj u Eŭropie — nie mahčyma. Dziela hetaha i prezydent Zł. Št. Ameryki Ruzwelt zhadziŭsia na prajekt Anhlii: — što kali nia možna zakrapić ahulny supakoj, dyk treba stwa-

ryć sajuž wialikich dziaržaŭ, jaki-b pilnawaŭ hetaha supakoju.

Ważna tut toje, što ŭ Wašyngtonie hawaryli nia tolki ab haspadarcy, ale i ab palitycy. U hetaj płoščy, treba spadziawacca, adbudziecca i wialikaja suświetnaja konferencyja ŭ Londynie.

SSRR i Niamieččyna. Paśla nacyjanalistyčnaj rewalucyi ŭ Niamieččynie, adnosiny miž Sawietami i nowaj Niamieččynaj hłybaka źmianilisia. U Niamieččynie pačaŭsia kurs wyhaniańnia kamunizmu i jahonych upływaŭ nia tolki z Niamieččyny, ale i z celaj Eŭropy. Sawiety suproć Niamieččyny tak wostra wystupić nia mohuć, bo majuć u adnosinach da jaje źwiazanyja ruki.

Sawiety ŭ Niamieččynie kuplali roznyja tawary, a pradusim mašyny, dy ŭsio ŭ doŭh. Hetkim čynam balšawiki winawaty Niamieččynie niešta paŭtara miljarda marak. Hety doŭh Sawiety zabawiazalisia płacić ratami. U prošłym miesiacy treba było zapłacić hetkuju ratu 200 miljonaŭ marak, ale nia majučy hrošaj, Sawiety zmušany byli prasić adsročki na 3 miesiacy. Henaje woś biadnoctwa balšawikoŭ źwiazwaje ich i ŭ palitycy adnosna Niamieččyny.

Japonija suproć Sawietaŭ. Japonija na Dalokim Uschodzie što dalej to ŭsio macniej prawodzić swaju palityku. Stwaryŭšy „niezaležnuju" Mandžuryju, jana raščyściła sabie darohu dla ŭpływaŭ u Kitaju, a ciapier uzialasia akančalna wyhnać balšawikoŭ z Kitajskaj Uschodniaj čyhunki, jakuju darahoj canoj zbudawaŭ tam rasiejski carski ŭrad. Henuju palityku Japonija prawodzić nie dyplomatyčna, a prosta — siłaj aružža. Prad hetaj siłaj Japonii balšawiki pačali adstupać na Dalokim Uschodzie dyplomatyčna: — abwieścili, što pradajuć kitajska-ŭschodniuju čyhunku. Treba spadziawacca, što jaje kupić Japonija i praz heta začynie Sawietam darohu ŭpływaŭ na Dalokim Uschodzie.

Drobnyja wiestki.

Kurs hrašej. Apošnimi časami za dolara dać 7 zł. 50 hr., a za rubla zołatam—4złoty 92 hrošy.

Amnestyja. U Waršawie chodziać čutki, što z pryčyny wybaraŭ prezydenta budzie abwieščana amnestyja.

Uznoŭ nadužyćcio. U Waršaŭskim akružnym sudzie skora budzie razhladacca sudowaja sprawa ab nadužyćci ŭ haradzkoj dyrekcyi wadaprawodaŭ. Pawodle aktu abwinawačańnia henyja nadužyćci siahajuć 300.000 zł. Niekatoryja znataki hetaj sprawy ŭważajuć, što henaje nadužyćcio dasiahaje 600.000 zł.

Wajna. Japonskaje wojska zbližajecca da stalicy Kitaju—Pekinu. Parahwaj abjawiŭ wajnu Baliwii.

Gandhi—wiedamy pawadyr indusaŭ— wypuščany byŭ z anhielskaj turmy i ciapier damahajecca skasawańnia ŭstawy ab baraćbie praciŭ pasyŭnaha supracileńnia i zwalnieńnia ŭsich palityčnych wiaźniaŭ.

Z kraju.

Nawalnica i razwodździe. Hetymi dniami nad Maładečanskim pawietam praniasłasia wialikaja bura z nawalnicaj. Nawalnica najbolš narabiła škody ŭ Bienickaj i Lebiedzieŭskaj hminie. Paśla nawalnicy rečki napoŭnilisia wadoj i wystupili z bierahoŭ, znosiačy masty i razmywajučy hreblí.

Wyjaždžajuć na polnyja raboty ŭ Łatwiju. Z Łatwii pryjechaŭ u Wilniu staršynia Łatyskaha Ziemlarobskaha T-wa i nabiraje ludziej na polnyja raboty. Z Brasłaŭskaha i Świancianskaha paw. wyjechała ŭžo 2000 asob, pierawažna žančyn, na hetyja zarabotki. Ciapier nabirajuć rabotnikaŭ u Dziśnienskim i Postaŭskim paw. Z rabotnikami zakłučajuć kantrakty na celaje leta—da śnieźnia m-ca. Płaciać pa 18 łataŭ u miesiac i ŭtrymańnie.

Pažar u kaściele. Nadowiačy ŭ Piaršajech, Wałožynskaha paw., zhareŭ daščentu dzieraŭlany parafijalny kaściol. Pažar paŭstaŭ unočy, musić ad lampački, što haryć prad św. św. Darami.

Prarok.

Wierš Janki Kupały.

Siarod many, siarod naśmieškaŭ,
Znak niejki tulačy k hrudziam,
Išoŭ prarok piaščanaj ściežkaj
Z nawukaj nowaju k ludziam.
Praciŭny wiecier lez u wočy
I płačam pieŭ, jak dzicianio,
Źwiarjo zubami jhrała ŭnočy,
Dniom wyła ŭ niebie hruhańnio.
A jon, nia znajučy hranicaŭ,
Išoŭ chistajučyś na-ŭsłoń;
Ahoń biŭ tolki z-pad zranicaŭ,
Wialikich praŭd światy ahoń.
Duša pyłała dziŭnym žaram,
By z zoraŭ wysnutaja nić,
Što świet mahła-b swaim pažaram
Abwić i k soncu ŭwaskrasić.
Užo z swaim akličnym słowam
Prarok daloka byŭ wiadom,
Narodu šmat zbudziŭ k dniam nowym,
Daŭ sławu bratniuju bratom.
Až tak daścih—akwiečan chwałaj —
Ziamli zabranaj sumnych chat,
Dzie carstwa ciemry panawała,
Dzie siłu ŭziaŭ nad katam kat.
Narod zmarnieŭšy taho kraju
Swajho na't imieni nia znaŭ,
Jak niepatrebščyna jakaja,
Hibieŭ na świecie i kanaŭ;
Hałowy ludzi pachiliŭšy
Ziamlu kapali, jak kraty,
Ŭtapiŭšy ŭ miortwaj nočnaj ciśy
Usie žadańni jasnaty.
Prarok — pasoł światła — ŭ zahonu
Ludziej ubačyŭšy takim,
Majačyć staŭ im, jak šalony,
Praročym hołasam swaim.
„Paŭstańcie, rabskija natury,
Pakińcie swoj adwiečny son,
Zahamaniecie wichram, buraj,
Kab ažna dryhnuŭ waš pałon!
„Hladziecie: pradziedawy kości
Ŭ ziamlu kaliś za was lahli,
A wy, jak zbeśčanyja hości,
Praklaćciem stali tej ziamli.
„Dzie wašy pieśni žywatworny?
Dzie ŭ was praroki j dudary,
Što nad pahibielnaściaj čornaj
Witali-b połymiam zary?
„Zabyli ŭsio, zhubili dolu,
Źmiašali sławy ćwiet z hrazioj,
I zapradalisia ŭ niawolu,
Z dušoj i skuraj ščeźli ŭ joj.
„Para u ruki brać pachodni,
Ŭstawać, iści, noč rasświatlać!
Bo što nia woźmieciecie siahońnia,
Taho i zaŭtra wam nia ŭziać.
„Na zło krywawym pieraškodam
Skidajcie jormy, kličcie schod,
I dajcie znać druhim narodam,
Jak wy silny jšče narod!
„Za mnoj, za mnoj, zabrany ludzie!
Ja dobraj dolaj posłan k wam
I znaju, što było, što budzie,
I was u kryŭdy nie addam".
Tak hawaryŭ i z rabstwa klikaŭ
Ludziej na wolu toj prarok,
Žduču z trywohaju wialikaj
Ad ich adkazu nieŭnarok.
A ludzi, hlanuŭšy na sonca,
Adkaz kazali hramadoj:
— Pa kolki-ž nam dasi čyrwoncaŭ,
Kali my pojdziem za taboj?

U Waršawie ukraincami adčyniena biuro jurydyčna-handlowaha pasiarednictwa pad nazowam

„Mediator"

supałka z abmiažowanaju adkaznaściu. Usie, chto maje ŭ Waršawie handlowyja ci jurydyčnyja sprawy, a nia maje materjalnaj mahčymaści sam wyjechać, niachaj škiruje swaju sprawu ŭ biuro „Mediator" pawodle adrasu:

Warszawa, Koszykowa 43/4.

Wykanańnie skoraje i sumlennaje.

Da nas pišuć.

Krychu ab žyćci našaj moładzi

w. Damašy, Baranawickaha paw. Moładź našaje wioski choć i nia maje swaje arhanizacyi, ale na biełaruskaj adradženskaj niwie pracuje nia horš, jak susiednija wioski.

Minułymi Kaladami našaja moładź ładziła pradstaŭleńnie, na jakim mielisia adyhrać sceničny twor „Kaliś," ale Baranawicki starasta nie pazwoliŭ dziela taho, što hety sceničny twor nie pracenzurawany i adasłaŭ u wajawodztwa pracenzurawać, dzie i dahetul cenzurujecca. Na hetaje miejsca adyhrali my tady dźwie pjeski: „Sud" i „Mikitaŭ łapać."

Ciapier światam Wialikadnia — naša moładź uznoŭ zładziła pradstaŭleńnie, na jakim adyhrała pjesu u čatyroch aktach „Niaskončanaja drama" Alachnowiča.

Na hetaje pradstaŭleńnie pisali my pa dazwoł u starastwa za paŭtara miesiaca napierad i taksama da školnaha Inspektara, kab pazwoliŭ škoły, bo my pakulšto nia majem ułasnaha budynku, choć pačali budawać u 1932 hodzie. Dastali dazwoły choć u apošnich hadzinach pierad terminam, i ŭsio dobra ŭładzili. Školnaja zala była pierapoŭniena narodam z susiednich wiosak, a nawat mnohija papryehodzili i zdalok—bolš 10-cioch wiorst. Nia hledziačy na toje, što było wielmi ciesna i dakučna siadzieć i stajać, bo pradstaŭleńnie ciahnułasia ad hadziny 6 wiečara da hadziny 11 nočy,—na zali była cišynia.

Słowam, świedamaść narodnaja u nas wialikaja, choć jašče jość adzinki i niaświedamyja. Ale chutka prydzie toj čas, što i jany parazumiejuć. Ciarpliwy.

Biełaruskaje pradstaŭleńnie.

Miadźwiedzičy, Baranawickaha paw. Dnia 16-ha krasawika, na pieršy dzień Wialikadnia, u w. Haradziščy Baranawickaha paw. adbyłosia biełaruskaje pradstaŭleńnie, ładžanaje artystamiamatarami z hetaje-ž wioski, katoryja byli zaprošany Hurtkom B.I.H.i K. ŭ Miadźwiedzičach. Stawili „Žbianiežany Saŭka" i „Atruta." Nia hledziačy na toje, što pahoda była wielmi drennaja, ludziej adnak było mnoha. Na druhi dzień świata 17.IV. hetyja-ž artysty mielisia adyhrać hetyja samyja pjeski u Miadźwiedzičach, ale nie ŭdałosia.

Darahija dziaŭčatki i chłopcy! Nie źnieachwočwajmasia hetym! Bolš enerhii i achwoty, a ŭsio budzie dobra! Sława Wam i za heta! Nia traćcie i na dalej achwoty!

—ja.

Piśmo da karespandentaŭ „B. Krynicy."

Pa našych siołach nia mała jość ludziej česnych, świedamych i razumnych. Mnohija z ich buntujucca suproć akružajučaj ich ciemry i durnaty. Nie adzin z ich chacieŭ-by naprawić henaje zło, jakoje kruhom i štodnia bačyć i časta piša ŭ hazetu ab hetaj chwarobie, kab wyjawić niezdarowyja nachiły našaha žyćcia: moža chto z tych, što paddajecca hetym spakusam zła, abo nie razumieje, što robić zło, apamiatajecca i paprawicca.

Hetak, widać, razumieje sprawu i redakcyja „B. Krynicy," dajučy miejsca takim karespandencyjam na bačynach swajej časopisi. Toje, što jość nia dobraje ŭ adnej wioscy, heta samaje spatykajecca i ŭ inšych siołach.

Treba henaje zło nia raz padatknuć našym ludziam až pad nos i jasna pradstawić prad wačyma, kab zrazumieli, što heta sapraŭdy niadobra i tolki tady jany pačynajuć papraŭlacca.

Karespandenty, jakija padajuć wiestki ŭ hazetu ab kiepskich pachibach žyćcia sialan, pawinny mieć na mecie nia mściwaść da taje ci inšaje asoby, a jasnuju metu baraćby z hetkimi pachibami. Apračа hetaha, treba jašče dobraj woli i pry hetym śmielaści i adwahi, kab napisanaje ŭ hazetu ŭ patrebie adkryta śćwierdzić faktam. Dziela hetaha treba pisać u hazetu tolki praŭdu, bo niapraŭda zaŭsiady budzie škodzić sprawie. Toj, chto adwažycca wystupić u abaronie dobraj sprawy, moža być zaŭsiody peŭny, što jaho padtrymaje kožny česny čaław[i]ek.

Dyk śmieła i adwažna wykažwajma ŭ karespandencyjach pryčyny našaj biady i pakažwajma, jak hetu biadu pieramahčy.

M. Zanoza.

Redaktar J. Paźniak. Drukarnia Fr. Skaryny. Wilnia, Zawalnaja Nr. 6—10. Wydawiec A. Šutowič